

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessariorum Et Poenitentium

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Nonum peccati actualis varia genera, & quid sit peccatum mortale, & quid veniale: & quibus notis peccatum mortale à veniali discernatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

De peccato originali.

idem est dicendum de carentia iustitiæ originalis, quæ per baptismum non restituitur.

8 Quarto, quod peccatū originale proprie est peccatū, seu culpa, seu deformitas, & defectus rectitudinis, qua caruit ille actus primi peccati primi parētis, quatenus fuit actus volūtatius totius nature, omniūque ab illo deriuandorum per virtutē seminales, eo modo, quo initio huius præludij monstratum est.

Quinto, quod in vno homine non est, nisi vnum peccatum originale, vt idem S. Thomas receptus h̄ docet: qui l̄ concludit inesse id omnibus hominibus, & æqualiter. Cui consequens est, omnes homines mundi, natos iam, & nondum natos, marces, & sceminas, adultos, & paruos, discretos, & fatuos, qui manentes in originali peccato moriuntur & morientur, damnari, saltem pœna damni, per quam excluduntur à vita æterna beata in æternum. m

9 Sexto, quod hoc peccato originali caruerunt Dominus noster Iesus Christus, n̄ quia non descendit ab Adamo per virtutem seminalem, & gloriosissima Virgo eius mater, secundum plerosque Catholicos, eo quod fuit præseruata priuilegio particulari, quamuis plerique grauissimi & sanctissimi viri contra sentiant. Vnde neutra opinio est damnanda, iuxta iussū Papæ Sixti IV, a renouata nuperrime per Concil. Trid.

10 Septimo, quod contra prædicta errat, & est hereticus, qui non confitetur Adamum statim ac peccauit, sanctitatem, & iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque iram & indignationem Dei, atque mortem sibi comminatam, totumque Adamum per illam offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse. c

De peccati altera specie, quæ est peccatum actuale, & de speciebus eius, præsertim mortali.

PRÆLVD. IX.

- 1 Peccatum actuale quid, & quæ eius species noscenda confessariis.
- 2 Peccatum diuiditur septem modis, in cordis, oris, & operis, nu. 2.
- 3 Et in facti, cordis, & consuetudinis.
- 4 Et in septem capitalia.
- 5 Et in Deum, proximum, & seipsum.
- 6 Et in peccatum per excessum, & defectum.
- 7 Et in peccatum mortale, & veniale.
- 2 Peccati diuisiones in quot profunt confessariis.
- 3 Mors anime triplex, signata per tres suscitatos.
- 7 Peccatum mortale & veniale specie differunt.
- 8 Peccatum ad mortale possunt obligare leges humane.
- 9 Consentiæ contra legem quis dicitur peccare.
- 10 Ignorantia quæ excusat.
- 11 Subreptio quæ excuset.
- 12 Pœnitentia rei vt excuset: & quid sis illa remissio?

k in 1. 2. q. 2. art. 2. l in 3. & 4.

m Per finem prædictæ definitionis, & c. firmissime de consecrat. d. 4. quod Gratianus attribuit

o Aug. licet bonam eius præsertim tribuat Magist. sen. in l. 2. d. 20. lib. de Dogm. Eccl. astificis. n Secundum Aquinatem 1. 2. q. 21. art. 3. & 3. par. 9. 27. ar. 2.

a In extra. usq. 1. de re. liq. & venerat. sanctorū. b Vbi supra, parag. vlt. c Vt habet Gene. 1. id. & ill. 5. cap. 1.

13 Dispen
14 Dispen
14 Dispen
15 Dispen
16 Causa
17 Peccat
m
19 Finen
20 Pescat

i D E h
test
nere, & re
Secundo, q
Marci Tui
confiteri p
sed oport
lis diuision
2 Prima e
tria verba
nifio non e
uerfos grac
dam quoti
3 Secunda
dinis: quæ
cier: sed in
Quod eleg
genera mo
glosq; atter
Mens
Han

4 Tertia d
capitalia in
diam, Aua
& Culam. i
farum, seu
lorum sept
obiecta spe
loco subiec
tiam necess
mus; quia s
5 Quarta d
& seipsum, m
6 Quinta d
de qua idē c

13 Dispen

- 13 Dispensatio qua excusat a mortali.
- 14 Dispensatio alia iusta, alia iniusta, alia nulla.
- 15 Dispensatio sine causa que non mortalis.
- 16 Causa que iusta excusat circa legem humanam.
- 17 Peccatum mortale est contemptus consilij diuini & salutis proximi. 18.
- 19 Finem vltimum non ponit in creatura, quisquis mortaliter peccat.
- 20 Peccatum quoddam duplex, quoddam simplex, quoddam multiplex.

DE hac re dicimus primo, quod peccatum actuale defini potest, esse peccatum, quod non est originale. Dixi, Peccatum, pro genere, & reliquum pro differentia.

Secundo, quod quia erroneum, & hereticum est illud paradoxum Marci Tullij: *a Omnia peccata sunt equalia, & non sufficit poenitenti confiteri peccata sua in genere, neque confessario ea sic audire: sed oportet confiteri, & audire illa in specie, b ideo peccati actualis diuisiones sunt consideranda.*

1 Prima est Anselmi *c* in peccatum cordis, oris, & operis, que per tria verba predictae definitionis clare probantur. Que tamen diuisio non est generis in suas species, sed eiusdem peccati in diuersos gradus, vt supra diximus, admonendo confessarium quiddam quotidianum.

2 Secunda diuisio est Augustini *e* in peccatum cordis, facti, & consuetudinis: que etiam non est diuisio peccati in membra diuersae speciei, sed in tria membra diuersorum graduum eiusdem peccati. Quod eleganter de more ait ibi Augustinus, significari per tria genera mortuorum, quos Dominus resuscitasse ait Euangelium, *f* cui glossa attexit illa carmina, magna pietate, pariq; arte composita.

Mens mala, mors intus, malus actus, mors foris, vsus

Tumba, puella, puer, Lazarus ista notant.

Hanc verbo, hunc motu, lachrymando suscitauit illum

Christus, & in modico nascitur eger homo.

3 Tertia diuisio est S. Greg. *h* in septem capitalia. Et rursus septem capitalia in quinque spiritualia, videlicet *Inanem gloriam, Iram, Inuidiam, Auaritiam, & Acediam*: & in duo carnalia, *Luxuriam* scilicet, & *Gulam*. Quae est diuisio peccati in membra specierum diuersarum, seu diuersorum generum subalternorum: quia singula illorum septem a se inuicem differunt specie, cum eorum omnia obiecta specie differant. Id autem, quod in alia editione hoc in loco subiecit de differentia confitendi aliquam circumstantiam necessariam confitendam, non confessio ipso peccato, omittimus, quia satis exprimitur infra *k*

4 Quarta diuisio est Isidori *l* in peccatum in Deum, & proximum, & seipsum, *m* que tamen diuisio parum est confessarijs necessaria.

5 Quinta diuisio *n* in peccatum per excessum, & in peccatum per defectum: de qua idem dicendum est, quod de duabus proxime precedentibus.

D

7 Sexta

a Ut tradit S. Tho. receptus ab omnibus Cathol. 1. 2. q. 72. ar. 2. & q. 2. ar. 9. de Male.
b Ut infra c. 8. lacus traditur.
c In libr. de similit. c. 1. relati ab eod. S. Tho. 2. 2. q. 162. ar. 4. & in cap. super tribus, de poenit. d. 1.
d Praelud. 7. no. 18. 19. & 20.
e In libr. de sermone Domini in monte relati in e. sicut tribus de poen. d. 2.
f Matth. 9. Luc. 7. Ioan. 11.
g dicta cap. 6. cu: tribus.
h In libr. 32. Moralium c. 31. relata a Magistro in 2. lib. sent. d. 42.
i Ut erudite declarat S. Tho. in dicta q. 72. artic. 2.
k In c. 6. sub finem infra eod.
l In libr. de sum. bono.
m Quam refert S. Thom. vbi sup ar. 4.
n Colligitur ex S. Tho. vbi supra. art. 8.

13 Dispen

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

50 De peccato actuali & eius speciebus.

7 Sexta diuisio peccati est in peccatum lethale, seu mortale, siue mortiferum; & in peccatum veniale: quæ diuisio an sit generis in suas species, nec ne, satis colligitur ex his quæ supra diximus. o

o Prælu. 7. num. 11.

Tertio dicimus, quod longè vtilissimum fuerit pœnitenti, confessarioque nosse notas, quibus veniale à mortali discernatur: quod non satis discernitur dicendo: quod mortale sit contra legem: veniale verò præter eam. Quia supra a probatum est, etiam peccatum veniale esse contra legem: & per infra scripta patebit, non omnia contra legem facta esse mortalia. Notæ autem præfatæ satis colliguntur ex definitione infra scripta peccati mortalis, & sua declaratione.

a Prælu. 7. num. 11.

8 Quarto, quod peccatum mortale est peccatum contra præceptum diuinum, vel humanum promulgatum, receptum, & non derogatum, æterna pœna munitum, vel contra aliquid pro tali habitum, vel an tale sit dubitatum, quod ignorantia, subreptio, vel paruitas rei, aut dispensatio iusta vel causa iusta, quoad legem humanam ab ea non excusat, vel contra diuinum consilium contemptum, vel contra salutem animæ proximi spiciam, vel ob finem malum, vel in quo finis vltimus ponitur.

b Ca. de quodamianis, de pœnit. dist. 3. c. par. fin. d. & c. pœnit. 14. qu. 1. d. p. 1. 1. 2. o. d. onario 2. c. sic. 5. e. p. 1. 2. 2. vers. 3. 1. f. iuxta ca. 2. de maior. tit. & obedient. g. par. leges 4. dist. vt late trademus in Comm. c. fraternitas, 2. qu. 2. n. ca. primum 22. qu. 1. & latius tradimus infra ca. 23. num. 47. post Caeteranum, tom. Opuscul. 10. Opuscul. 10. 25. q. 1. & 22. q. 72. ar. 5. § Secundum S. Tho. 1. 2. q. 106. ar. 2. ad 2. quem seq. Ioan. Andr. & alij in c. relatum ne cleric. vel monach. k Vt latius traditur infra disto cap. 23. nu. 41. & seq. & in præallegato Comm. c. fraternitas 12. q. 2. l. pr. cap. per. 1023. s. de si. 10.

Dixi, Peccatum pro genere: quia omne peccatum mortale est peccatum: non tamen contra, omne peccatum est mortale, quandoquidem innumera sint venialia. b

Dixi, Contra præceptum, quia factum contra consilium, etiam diuinum, regulariter, non est peccatum, etiam veniale. c

Dixi, Contra præceptum diuinum vel humanum, vt comprehendere præcepta naturalia diuina, diuina positiua, & humana, quæ tria possunt obligare ad mortale: Diuina quidem, siue naturalia, siue positiua, iuxta illud. d Maledicti qui declinant à mandatis tuis. Et illud: e Si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint.

Lex verò humana si modo sit promulgata, recepta, & non derogata in totum, vel pro parte, contra quam agitur. g

Dixi, Æterna pœna munitum, ad excludendum peccata, quæ sunt contra præcepta legum, quæ non infligunt pœnam æternam. Qualia sunt etiam aliquot diuina, puta de non iocose, nec officiose mentiendo. h Qualia sunt etiam illa, quorum auctor non habuit animum obligandi ad illam pœnam, vt sunt statuta Dominicanorum. i Qualia item sunt statuta complurium aliorum ordinum, & collegiorum, facta instar Dominicanorum. Qualia item sunt, quæ non continent verba præcipientia, sed tantum ordinantia, vel statuentia, vt sunt multe leges sæculares. k

9 Dixi, Vel contra aliquid pro tali habitum, ad comprehendendum peccata facta contra conscientias dictantes, vel dubitantes ea esse mortalia, quamuis non verè sint talia. l Quibus addo, quod ad hoc vt peccatum sit mortale; non sufficit, quod fiat contra conscientiam, quæ dicit id esse peccatum simpliciter, sed oportet vt dicit esse peccatum mortale. Vnde peccata, quæ fiunt contra conscientiam dictantem illa esse venialia, vel esse simpliciter peccata, solū erunt venialia, si ex se alioqui non sunt mortalia. Quia,

a in cau-

in causato
causæ infun
scientia, qu
infundit in
item, quod
bieras gene
mam à Vi
iuris peritus
consulere, n
hoc consiliu
dubitationi
arbitretur li
dubitet aut
peccatum e
sufficit ad h
facit opus li
scrupulo ge
10 Dixi, Q
cti, imò & f
dit actum in
11 Dixi,
à peccato m
teria, dum o
rum non sa
lem habent
licet sufficia
11 Dixi, V
fat. i Quæ a
ciendum fu
ment. cap. f
13 Dixi, V
iustam aute
iuste facta, c
la earum, q
fiunt, inuen
nullus Prin
quod licet c
xus superior
tam, excusa
14 Tales c
lem iusta d
quæ fiunt à
suas leges,
iuste dicent
boscient no
sans circa s
peccet, no

in causato non potest esse plus virtutis, quam in id potentia causa infundat. Pro quo facit cap. licet ex quadam. *b* Et conscientia, quod aliquid sit veniale, vel simpliciter peccatum, non infundit in id gravitatem lethalem, quam non habet. *Ad* do item, quod non sufficit, nec requiritur ad hoc conscientia, vel dubietas generalis, sed requiritur & sufficit specialis, ut post Thomam à Vio tradidimus in cap. si quis autem. *d* Verbi gratia. Si iuris peritus dubitaret in genere, an iurisconsultis liceat die festo consulere, nulla tamen eum teneret dubitatio, an hoc die festo hoc consilium huic à se dari liceat, nullum admittitur ex parte dubitationis conscientie peccatum; è contrario autem, si quis arbitretur licere generaliter iuris peritis diebus festis consulere, dubitet autem, an nunc, & huic, & hoc consilium sibi liceat dare, peccatum esset ex capite dubitationis. *Ad* do denique, quod non sufficit ad hoc scrupulus in genere, nec in particulari: nam si quis facit opus licitum, quod credit ei licere, non peccat, licet angatur scrupulo generali, vel particulari in contrarium. *e*

10 Dixi, *Quod ignorantia non excusat*: quoniam illa quando est facti, imò & frequenter, quod est iuris, excusat eo modo, quo redit actum involuntarium, ut supra *f* declaratum fuit.

11 Dixi, *Subreptio non excusat*: ea enim in omni materia excusat à peccato mortali. *g* Qualis frequenter invenitur in Accedie materia, dum quis habet displicentias quasdam bonorum diuinorum non satis deliberatas. Cui addi potest paruitas iudicij, qualem habent semidormientes, vel semiebrii, vel adeò turbati, quod licet sufficiat ad veniale, non tamen ad mortale. *b*

11 Dixi, *Vel paruitas rei*: quia etiam hæc in omni materia excusat. *i* Quæ autem quantitas dicatur magna & notabilis ad efficiendum furtum mortale, latius quàm alij tractauimus in Comment. cap. final. *k* cuius summa inseritur infra. *l*

13 Dixi, *Vel dispensatio iusta*: quia hæc quoque semper excusat. Per iustam autem intelligo eam, quæ valet ipso iure, licet non fuerit iuste facta, quales multæ sunt circa leges humanas, quamuis nulla earum, quæ circa legem diuinam & naturalem sine iusta causa fiunt, invenitur talis; nulla enim earum valet ipso iure, quia nullus Princeps id faciendi facultatem habet. *m* Arbitror autem, quod licet dispensator peccet, tamen dispensatus, si bona fide, nixus superioris auctoritate, putat eam sibi iusta de causa esse datam, excusatur donec satis nouerit, eam non fuisse sic datam. *a*

14 Tales etiam sunt, quæ fiunt circa legem diuinam & naturalem iusta de causa ab eis, qui potestatem habent. *b* Tales iterò sunt quæ fiunt à Principibus, qui non recognoscunt superiores, circa suas leges, etiã sine iusta causa, modo sine subreptione fiant: nam iuste dicentur, quoad hoc, etiam si dispensans, & dispensatus ambo sciant non inesse iustam causam; quia licet princeps dispensans circa suam legem sine causa peccet, & licet dispensatus peccet, nolendo sine causa se conformare moribus honestis illo-

a Vt ait Baldus, li. 1. ff. de sent.
b De testib. & ca. 1. par. hoc notandum quod scilicet, dat. poss.

c Dico 3. to. Opusculor. Opuscul. 31. resp. 13. ver. septimū du. num. 6. & 7. de pen. dist. 7.

e Vt latè probamus in pro. citate c. si quis autem, num. 62. *f* Pralud. 6. num. 8.

g Vt dicemus infra ca. 12. nu. 4. & tradidimus in c. inter ve. ba. 11. q. 2. post. affos. ibi citatos, præsertim 5. Th. qu. 88. a. 5. & 2. a. qu. 33. ar. 5. & qu. 58. ar. 2.

h Vt pulchre determinat Ioan. Maior, in 3. lib. sent. di. 37. qu. 17. 1. secundum 5. Th. in locis proximè citatis.

k 14. qu. 6. 1. Cap. 17. post principium.

m Iuxta gloss. solemne, ea non est devoto qua agit de dispensatione super voto: & glo. c. quarto, de iureiur. qua agit de dispensatione super iuramento.

a Arg. c. quid culp. 23. q. 1. *b* secundum prædictas gloss. c. iuxta mentem vtriusq. Thom. 1. a. q.

96 ar. 5 quam
latius explica
uimus in pre
lecto cap. si
quando de re
scripti. excepti.
§. num. 12.
d. Contra e.
quæ cōtrad. §
e. Cop. veno
rabilibus, pa
rag. sane. de
sent. excō. l. 6.
f. Per cap. iu
stum est. y. di
g. Secundum
Caietanum.
1. 2. q. 96. 2. §.
h. lux. gloss.
solemnē pa
rag. in rigor.
1. qu. 7.
i. Cap. cum
inferior. de
m. ior. & obe
dien. & cap.
inferior. 21.
diff.
k. In cas. du
du. 2. de elec.
l. iuxta duo
dicit Innoc.
re. 2. & con
cordata ab
Olien. & Pa
nor. in c. di
uersis sal. a
c. de cler.
con. 2.
m. parag. 4. 11.
q. 3.

a. Ut dicemus
in c. 23.
b. Secundum
mētē S. Th.
1. 2. q. 96. 2.
6. & aliorum
in dictō. 43.
c. iustorum.
e. Argu. gloss.
singularis, &
eōm num. re
cept. in l. tale
pact. parag.
qui p. uoca.
ff. de pact.
d. In 1. 2. q.
143. art. 3.
post alios nō
citatos ab eo,
eōm ibidem
citauimus.
e. In ca. quis
autem, 10. di.
f. Ve la. edice
tur infra cap.
23. n. 17. & 23.

rum, quibus cōiuit, d non tamen peccat ob transgressionem le
gis per dispensationem ei relaxatæ: quia illa dispensatio & rela
xatio (licet iniusta) valida est ipso iure, vt absolutio excommuni
cationis iniusta. e. *Aduertendum* autem, quod peccatum, quod ad
mittit superior in relaxando sine iusta causa suam legem erga ali
quem, f. & peccatum quod dispensatus committit, petendo eam
sine dicta iusta causa, solum sunt venialia, si scandalum & dam
num notabile alterius cessant g.

15 Magna tamē quæstio est, an dispensatio inferioris circa legē
superioris, etiā in quo ei cōceditur potestas dispensandi, sine iu
sta causa facta valeat? Et verius puto non valere: tum quia dispen
satio definitur esse *relaxatio legis, causa cognita*, h quia sic se habet
inferior ad legem superioris principis sicut ille ad legem Dei: i
Et dispensatio principis superioris circa legem Dei sine iusta cau
sa nihil valet, nec excusat, vt prædictum est, tum quod Innoc. sin
gulariter dicit, k quod dispensatio à Legato facta, etiam auctori
tate Pape sibi commissā, sine iusta causa non valet.

Quibus omnibus addo primo inferiorem nō censeri dispensare
circa legē superioris, nisi id exprimat, etiā si iubeat, aut permittat
fieri aliquid, quod sine ipsius dispensatione iuste fieri nequiret. l
Addo secundo, quod non creditur ei dicenti, se facere illā aliqua
iusta causa, nisi illa probetur, si non est facta cum causæ cogniti
one, per ea quæ latius adduximus in Commen. c. non liceat. m Imo
neque si fiat cum illa, si sciretur causam esse falsam quoad for
mum conscientiæ: quamquam dispensatus credens bona fide se
cum dispensatum, excusari posset ob superioris auctoritatem.

Addo tertio, quod dispensatio à Superiore circa suam, vel præ
decessoris, vel inferioris sui legē facta valet in vtroque foro, etiā
si pro solo voluntatis libito eam fecerit. Imo etiam arbitror, eum
tacitè dispensare circa illam, quoties prudens & sciens iuber, aut
concedit fieri aliquid contra eam nulla de dispensatione mēti
one acta, quæ breuitatis causa latius in præsentia non confirmo.

16 Dixi, *Vel iusta causa*: quia a causa rationabilis semper excusat,
saltem à mortali transgressorem legis humanæ. b Eā verò causam
equidem dixerim iustam, ob quam legislator, si adesset, eum pro
excusato haberet. c Quin & causa, quam quis bona fide putat iu
stam, etiam si omnino iusta non sit, excusat à mortali, licet non à
veniali, vt eleganter dicit Caietanus. d

17 Dixi, *Aut contra diuinū consiliū contemptum*: nam licet consi
lia diuina non obligent, etiam ad veniale, vt prædictū est, tamen
quia ea per contemptum trāsgrediuntur, vel non implent, mor
taliter peccant, iuxta glossam singularem receptam. e

18 Dixi, *Vel contra salutem animæ proximi spretam*: nam qui facit ali
quid, quod ex se non est mortale, nec fortè illicitum, qualis est
exornatio mulieris, vel viri, per contemptum salutis animæ pro
ximæ, quæ credit spiritualiter per eā periturum, mortaliter peccat,
quamuis non ita peccaret, si huiusmodi contemptus abesset. f.

Dixi,

Dixi, *Vel ob*
relatus, est me
19 Dixi, *Vel in*
mortale. h Co
nem in aliquo
mortaliter pe
tere illud. i
non exprimit
qui semel scie
gem, quod est
quod est alter
centes semina

Quinto dicitur
satum actuale, q
20 Sexto, quo
triplex: peccat
& fornicari si
triplex autem e
dum, & percu
nitentem cir
ne sui obiecti
finis, vel male
tuplicis speci
factū ad mēte
nus est cōtre
quatenus fit
giū, & si ad er
homicidium.
circumstantia

Septimo dicitur
bonus actus,
multiplex. Si
qui multiplici r
ne, quod est p
solam virtute
sum autem ac
rendum etiam
ad placendum
charitatem,
carnem suam
latriæ, siue re
lis, Quod mar
ria ad virtute

1 Penit. quid
2 Penit. verbu

Dixi, *Vel ob finem mortalem*: quia omnis actus in finem mortalem relatus, est mortalis: etiam si suo genere mortalis non sit. g

19 Dixi, *Vel in quo finis ultimus constituitur*: quia per hoc efficitur mortale. h Constitueretur autem videri potest quis alicui ultimum finem in aliquo, quando sic afficitur ei, ut malit auerti à Deo, siue mortaliter peccare, quod continet auersionem ab eo, quam omittere illud. i Sed contrarium esse verius diximus, k tum quia hoc non exprimitur à præfatis, tū quia alioqui bis peccarent omnes, qui semel scienter peccarent mortaliter, quia transgredere tur legem, quod est vnum peccatum, & ponerent finem ultimum in eo, quod est alterum; tum quod multi peccant mortaliter, cognoscentes se minime in eo finem ultimum constitutere.

Quintò dicimus, quod peccatum veniale potest definiri esse peccatum actuale, quod non est mortale.

20 Sexto, quod potest addi alia diuisio peccati in simplex & multiplex: peccatum simplex est, quod vna sola ratione est peccatum: vt furari & fornicari sine alio malo fine, vel alia mala circumstantia. Multiplex autem est, quod multiplici ratione est tale: vt furari ad mœchandū, & percutere religiosum. Vnde oportet confessarium & pœnitentem circumspicere, non solum, an actus sit peccatum ratione sui obiecti tantum, sed etiam an sit tale ratione alterius mali finis, vel male circumstantiæ: Totuplex est enim peccatum, & totuplicis speciei, quotuplici ratione diuersa est tale. Furtum enim factū ad mœchandū, est peccatum iniustitiæ ratione obiecti, quatenus est cōtrectatio rei alienæ, & peccatum luxuriæ ratione finis, quatenus sit ad mœchandū; & si fieret in loco sacro, esset sacrilegiū, & si ad emendū gladium ad occidendū hominem, diceretur homicidium. Dixi, *malis finis, & mala circumstantia*, quia non omnes circumstantiæ multiplicant peccatum, vel speciem peccati. a

Septimò dicimus, quod hæc diuisio confirmatur eo, quod etiā bonus actus, qui est contrarius peccato, est simplex, & aliquando multiplex. Simplex, qui vna sola ratione est bonus. Multiplex autem, qui multiplici ratione est talis. V. g. ieiunium passum ea sola ratione, quod est præceptum, est actus bonus simplex, & aptus ad solam virtutem obedientiæ, & eius præmium quærendum: passum autem ad castigandum corpus est duplex, & aptum ad quærendum etiam virtutem castitatis, & præmium eius: passum verò ad placendum Deo est triplex, & aptum etiam ad quærendum charitatem, & eius præmium: passum autem ad sacrificandum carnem suam Deo quadruplex, & aptum etiam ad quærendum patriæ, siue religionis virtutem, & præmium eius; & sic de singulis. Quod maxime olim b commendauimus pro via compendiarum ad virtutes, & earum præmia cumulanda.

De pœnitentiâ & eius partibus.

PRÆLVD. X.

1 Pœnit. quid generaliter, & aliqua sine dolore, & aliqua cum dolore.

2 Pœnit. verbum latinum quid proprie & quid improprie significat.

D 3

3 Pœnitentiâ

g Cap. cum
miniter 23.
q. 5. vbi poit
S. Tho. 1. 2. q.
18. 2. ad late
tractauimus,
num. 23
h Vt tradit
vterque Tho.
in dicto 1 2.
qu. 88. art. 4.
i Per dicta
vtrisque Tho.
in dict. art. 4.
& art. seq.
k In commē-
tario prædi-
cto, c. cū mi-
niter. nu. 210

a Vt dicitur
ca. 1. in princ.
num. 48. de
pœnit. 5.

b In cap. fra-
tere de pœnit.
d. 5.